

Ростом на порозі своєї оселі зіткнувся з листоношею, той саме дзвонив у дзвоник.

— О, це ви? А я, власне, прийшов, — сказав Ростом, двері ліфта за ним зачинилися.

Листоноша передав конверт, попрощався й пішов сходами вниз.

Лист був з лікарні: «Просимо приготувати все необхідне для похорону ваших дітей...» — читати далі не хотілося. Тільки пробіг очима останнє речення: «Співчуваємо вашому горю».

— Що за чортівня?! — вигукнув він і перехилився через поруччя. Листоноші вже не було.

Ростом переступив поріг, скинув верхній одяг, кинув його просто на крісло у неприбраній, заплиюженій кімнаті, заставленій дерев'яними меблями, стелажами з безліччю книг. Так, книг було дуже багато. А на стіні висів великий чорно-білий фотопортрет матері. На старій кухні громадився немитий, подекуди пощерблений посуд: склянки, миски, чарки — все на купу. Ростом з досади кинув листа на полицю, потім знову взяв його, зіжмакав і пожбурих у смітник. Увімкнув телевізор. Поставив на плиту вчорашню смажену картоплю. У новинах розповідали про закриття цирку.

Ростом дістав з холодильника соус сацебелі, налив собі чарку горілки. «Все необхідне для похорону ваших дітей» – зринула фраза з листа. Він поглянув на мамин портрет і похитав головою. Мама дивилась на нього сумними очима, принаймні так йому здавалося. Коли він думав про продаж квартири, то старався не дивитись на портрет. І не міг його зняти. Сама думка про це здавалася блюзнірською.

Щоденник Діани

6 березня

Децо в Ліні я просто не зношу. Наприклад, коли вона наливає повну мидницю води і занурює туди обличчя. Це вона так втікає від дійсності. Відпочиває чи релаксує – так вона це пояснює – але найгірше, що через якийсь час на поверхні з'являються бризки і бульбашки, і я теж стаю мокра. А вона виринає з води, віддихується – і знову... Одного разу я хотіла спробувати й собі. Ми ж за горо-скопом однакові, і тому, мабуть, у нас би мали бути однакові вподобання, але – ні. Який абсурд... Я не хочу, щоб вона думала, ніби я її мавпую. До речі, вона не спускає очей з мого щоденника. Здається, скоро й сама почне писати. Точно почне, але що мені?... Нічого, просто я це знаю... передбачаю.

Коли вона занурює обличчя у воду, то голова намокає теж. Я кажу їй: не мочи волосся, – та вона ніби не чує. І потім годину сохне.

А я тихенько собі пишу, нікому не заважаю. Я ж не буду разом з нею витинати картинки з журналів? Якщо навіть вона поріже всі журнали – що мені до того?

Цей зошит я знайшла в бабусиній шафі. І коли в ньому пишу, здається, ніби я продовжую своє життя. І ніби воно має сенс. Із чого я починаю? З чистого аркуша, з одної сторінки... але я так давно, так багато пишу подумки. Потроху буду переносити це все на папір. Щоб показати, щоб довести, що я існую насправді. Час минає, і ми минаємо разом з ним, і зникнемо з часом без сліду, ніхто й не дізнається. У нас навіть світлини немає, жодної. Всі люди на світі мають свої фото, крім нас. Ніхто за нами не заплаче.

Та й пощо? Сльози не допоможуть. Я вже говорю, як моя бабуся? Ага... щось таке, часом не зовсім зрозуміле. Коли плакати, коли сміятися... Але хіба ми знаємо, що там насправді, за вікном? Телевізор – єдине наше «вікно у світ». І Заза. Він сам звігати, із зовнішнього світу.

Що pomoже плакати? Можливо, іронія в тому, що ми живі. Здається, я знову говорю бабусиними словами.

9 березня

Я пишу, щоб жити. Я вже це казала? Але навіщо я живу – не знаю. Бо так є, ось навіщо. Є я, тобто ми. Власне, в оцій множині – чи радше двоїні – і криється головна причина. Вона як п'явка впивається в мій язик і відбирає мову, вбиває радість.

Не дає говорити від власного імені, не дає бути наодинці з собою, не дає жити.

Боже, який жах...

Лише зрідка я прокидаюся трохи раніше за Ліну і радію цій хвили. І думаю, що це і є моменти справжнього життя. І ще тут, у цьому щоденнику.

Ростом, як завжди, прийшов на роботу раніше від усіх. У коридорі поралась прибиральниця. В кабінеті було відчинене вікно. Вітерець ворухив сторінки свіжої газети на столі.

«Монстри ХХІ століття чи гроші? Директора цирку розшукують за звинуваченням в експлуатації людей» — кричав заголовок. Ростом погортав газету.

Після лекцій колеги принесли ковбасу, хліб і горілку, влаштували застілля з тостами. Разом посміялися — мовляв, тепер ми вже вміємо пити, не те що колись. В процесі приєднався ще один приятель з університету — в нього на роботі категорично заборонялося пити й курити.

Додому Ростом повернувся втомлений і трохи напідпитку. Але не відразу завалився спати, спершу зібрав усе, що треба прати, щоб завтра відвезти до тітки. Аж раптом у двері постукала сусідка і простягнула конверт: «Листоноша просив передати».

— Що це? — розсердився Ростом. Він впізнав конверт і не міг вдавати, ніби це помилка.

— Не знаю... — жінка знизала плечима, тицьнула йому в руку листа й вийшла.

«Будь ласка, потурбуйтеся про похорон своїх дітей...» — Ростом зітхнув. «Звертайтеся за адресою...». Він grimнув дверима і, перш ніж кинути лист у смітник, вихопив поглядом ще кілька слів: «Кожен день зберігання тіл померлих має бути оплачений».

Щоденник Діани

9 березня

Я ненавиджу березень. До сліз. А сьогодні — особливо. Ненавиджу все, навіть наш дім. Бабуся дивиться якісь тупі серіали, а не цікаві фільми. Ліна, дурепа, нічого не каже й дивиться разом з нею. Але як, як воно їм не набридає? Весь час огне й те саме, огне й те саме! Якщо запитати бабусю, вона скаже, що ці серіали дурні, а як я хочу перемкнути, то виявляється, що не можна перестати їх дивитися. Як же це все остогидло! Аж нудить!

Єдина розрада — мій щоденник. Єдине місце для мене, єдиний мій світ. Той світ, де я можу бути собою.

Тут я можу сказати все-превсе, до кінця, до гна. Тут ніхто мене не потурбує, ніхто не зупинить. Ніхто не стане на заваді, не завдасть болю. І головне — тут є тільки я сама, а не ми. Я одна можу тут щось робити, і тільки тоді, коли цього хочу я, а не тоді, коли цього хочемо ми. Я завжди буду тут сама, сама-одна, тільки в однині.

— За взаєморозуміння! Хай двоє людей, в парі чи не в парі, завжди знаходять порозуміння. Знаєте, краще навіть смерть, ніж самотність. Будьмо! — вже була пізня година, а друзі їй дали цокалися чарками та випивали.

— Як кажуть у нас, картвелів², їсти на самоті — гріх, що волає про помсту до неба! І це правда! — піднесено гукали вони.

Ростом слухав і бездумно кивав. Нарешті тамада з поважним виглядом звернувся просто до нього.

— Друже, от коли такий чоловік, як ти, живе сам, то я не можу цього зрозуміти. Але можу сказати: брате, ти ніколи не будеш самотній, поки ми живі. Бо як же інакше, якщо ти один, якщо твою оселю не зігріває господиня, не звеселяють діти...

Ростом, приголомшений, знову пригадав ті осоружні листи зі згадкою про дітей і аж пополотнів, у горлі запекло йому ще дужче, ніж від горілки.

² Сакартвело — питома назва Грузії, тому мова — картвельська, а мешканці — картвели.

11 березня

Коли Заза приносив торбу з гостинцями, бабуся завжди бурчала, мовляв, навіщо це їм, усі ці барвисті грібнички? Вони ж нікуди не ходять, то нащо? Слова її були наче й справедливі, проте образливі.

А в тій торбі була всяка краса: барвисті хустки й шалі, помади, шпильки для волосся, прикраси, льодяники і навіть дзеркальце. Часом, коли у мене поганий настрій, я перебираю ці речі. Не завжди це мене тішить, деколи навпаки, засмучує. Бо ці грібнички теж звігти, з того зовнішнього світу, вони завжди нагадують, що нас там нема і ніколи не буде. Для нас там немає місця. Ми мусимо сидіти тут, біля цих дерев і цієї річки, наче прив'язані невидимою мотузкою, чекати на бабусину пенсію та відвідини Зази.

Взагалі це місце, мабуть, зачароване. Думаю, його немає на жодній мапі, навіть у вигляді цятки. Принаймні на нашій мапі його точно немає (у нас дві половинки наклеєні на стіну, вони затуляють щілини і так трохи захищають від вітру).

Інколи це мене лякає. В таких випадках Ліна, наприклад, плаче, вмивається слізьми, а потім заспокоюється. Так, у Ліни все просто — поплаче й забуде. А я так не вмю. Мені соромно плакати. Соромно, що ми такі. Часом я мало не божеволію від цього. Чому таке страхіття сталося? Чому саме з нами?

13 березня

А я ж казала, казала! Мені таки довелося зайнятися пошуками паперу для Ліни — вона теж